

Novice iz starega kraja

Primorja

ZAKLADI IDRISKEGA RUDNIKA USIHAJO

Idrija, marca 1939. — Idrijski rudnik je star že 400 let, saj so ga odkrili že v začetku 16. stoletja, ko je po znani legendi namoten škafar v tedaj zapuščenem in z divjimi gozdovi poraščeni in z divjimi nekega dne v namo-
ljenem škafu odkril motno so svetelijočo težko tekočino in jo vesel kazal škofjelokemu zla-
stari. Dvni so že tisti časi in
tedaj naprej so v Idriji ne-
drehoma kopali in črpali iz
jednega rudnika neusahljive za-
klade živega srebra, ki je boga-
tvo avstrijske, benečanske, fran-
cuzke pa zopet avstrijske in se-
daj italijanske državne blagajne.
Koro se zdi neverjetno, kako o-
gromni zakladi so bili skriti na
tako stisnjem prostoru. Toda,
je imel kdo priliko ogledati si
tometre dolge rove, ki so v naj-
večjem času izkopani v globi-
ni 350 m, kjer kljub izborni ven-
ilaciji, v precejšnji vročini mo-
kono ropotajo stroji električ-
ne črpalke na 11. polju, ki dvi-
ajo iz zemeljskih globin ogrom-
ne količine vode, in kjer nepre-
trajno brijajo vrtilni stroji na
tiskanjen zrak, temu bo jasno, da
to bila za tako ogromno delo člo-
veških mavelj—idrijskih rudar-
ev—potrebna stoletja. Toda tu-
gi ogromni zakladi niso neiz-
rpljivi. Po tolikih stoletjih da-
deljivosti se zdi, da je narava
dtegnila svojo radodarno roko
na zakladi idrijskega živega
rebra usihajo. Pripovedujejo,
da kljub pridnemu iskanju no-
hi živosebrnih žil, že dolgo ča-
s niso našli na kaj izdati-
nejšega tako, da se mora uprava
rudnika zadovoljevati tudi z ne-
matnimi ležišči, ki se jih posre-
do časa do časa odkrili.

Velik požar v Lokvi

Lokev na Krasu, marca 1939. — Dne 21. marca je bil v vasi velik požar, ki je uničil domačijo in zahteval tudi človeško žrtev. Na prvi znak so bili takoj alar-
mirani karabinjerji, ko je pri-
čelo goret v hiši posestnika 83 let.
Domnevali, da se je stari Mav-
rič podal v skedenj s cigaro v
ustih, kjer se je po neprevidno-
sti vžgal seno. Zaradi burje je
bilo takoj vse v ognju in iskre
so se razširile po vsem stanovan-
ju ter tako zanetile domačijo,
ki je neverjetno hitro postala
plen plamenov. Zgleda, da je sta-
rec poskušal gasiti, pa da mu je
zaradi velike starosti gašenje le
težko šlo izpod rok. Pri tem je
morda padel in se v dimu ones-
vestil ter tako živ zgorel. Na
skedenju je bilo 90 stotov sena in
150 slame, kar je zaradi ostre
kraške burje gorelo s silnim pla-
menom. 12 letni vnuk se je še
pravočasno rešil iz goreče hiše.
Požar so prišli gasiti tudi trža-
ški gasilci. Škoda znaša okrog
80.000 lir. Truplo nesrečnega
starčka so našli po požaru že ce-
lo popolnoma zgorelo.

Novi goriški župan

Gorica, marca 1939. — Z de-
kretom od dne 9. marca je bil
imenovan za podestata inženir
Antonio Casasola, za podžupa-
na pa fašist Gino Morassi. Casa-
sola je po rodu iz severne Italije
in je bil doslej poveljnik centu-
rije v 220. fašistični legiji. V
Gorici živi že več let in je tudi
napravil vojno kampanjo v A-
besinih. Morassi je po rodu iz
italijanske goriške družine.

DROBIŽ IZ PRIMORJA

Trst. — Pred sodiščem je bil
obsojen šofer Nazarin Gaste, ki
je na cesti pri Dolini povozil do
smrti Marijo Ražmanovo, ki se
je peljala na kolesu po isti stra-
ni ceste, koder je vozil avtomo-
bil. Šofer je bil kaznovan po-
gojno na 1 leto zapora in 2000
lir den. kazni.

Trst. — V umobolnico so od-
peljali 25-letno Jolando Kavčič
iz Ninca, ker se ji je nenadoma
omračil um. — 15-letnega Sela-
na Lidija je avtomobil butnil na
tla in ga težje rani. 15 dni bo
moral biti v bolnišnici.

Škofije. — V zid se je zaletel
z motornim kolesom 21-letni Vir-
gilij Cepar. V težkem stanju s
polomljenimi udli so ga pripelja-
li v bolnišnico, kjer se bo zdra-
vil štiri tedne.

Slovenski župnik in italijanska pridiga

Župnik v Kojkem v Brdih
van Krtel, ki je rodom iz Sma-
r pri Rihemberku, je bil pred
nedeljo teden pozvan pred kon-
fakcijsko komisijo v Gorico in
tam dolgo zaslišan. Končno so
ga izpustili, češ, da je vse v re-
ni. Drugi dan pa so ga poiskali
karabinjerji in ga odpeljali v
konfinacijo, in sicer za dobo
veh let.

Vzrok konfinacije je dejstvo,
da župnik Krtel ni hotel pridri-
gati v italijanskem jeziku praz-
nim zidovom. Pred časom so
namreč fašisti v Kojkem zbrali
odpise redkih Italijanov, ki so
v kraju nastanjeni. Verjetno je,
da so izalili tudi podpis tega pri-
nega Slovence, za zahtevo pri-
gati v italijanskem jeziku. Žup-
nik Krtel je ugodil tej želji, dasi
je vedel, da ni za to realne potre-
be, in je nastavl italijansko pri-
gati na konec maše. Toda med
italijansko pridigo je bila
kerke največkrat docela prazna,
jiti gradnje religij projektov.

Škofije. — Z rešilnim avtom
so pripeljali v bolnišnico v Trstu
20-letno Poldo Kolaricevo iz Ško-
fij, ki je dobila lažje poškodbe
pri padcu s kolesa.

Trst. — Kakor posnemamo po
tržaskih listih, je bila z velikim
zanimanjem sprejeta v izpolni-
tevezniškega prometa med
Trstom in reko z novimi elek-
tričnimi lokomotivami. Na dru-
gi strani pa se potniki pritožu-
jejo, ker je država na novih vla-
kih podražila cene voznim listom
za 15 odstotkov. Prebivalstvo s
Krasa se pritožuje tudi zaradi
cen na krajših progah (Nabre-
žina-Tržič itd.), ki so zelo pre-
tirane in ki padajo posebno v
breme delavcem, ki se vozijo na
delo v Tržič.

Tržič. — V morje so porinili
15.000 tonsko petrolejsko ladjo,
ki so jo tržiške ladjedelnice na-
pravile za neko ameriško druž-
bo.

Trst. — Velik mraz je zavla-
dal zopet na Krasu, kjer je tem-
peratura padla pod ničlo. Isto
javljajo tudi z Goriškega in fur-
lanske nižine. Sneg je padal tu-
di v Trstu preteklo soboto. Na-
letavanje snežink, ki jih prina-
ša ostra burja, ni baš prav ve-
selo oznanjevanje skorajšnje
pomladi.

Trst. — Težko se je ranila na
kolenu 20-letna Marija Lukman,
ko je padla po stopnicah. Roko
si je zlomila 60-letna Marija
Kermac iz Koprar, prepeljali so
jo v tržaško bolnišnico.

Trst. — V težkem stanju so
pripeljali v bolnišnico 62-letnega
Bobiča Antonija iz Rocola. Pri
delu na polju se je lažje ranil in
ker je rano zanemaril, se mu je
kri zastupila.

Trst. — Sodišču je naznanila
25-letna Franciška Milac iz Lo-
kve nekega Marija Valentica
(to ime je gotovo napačno), ker
jo je na premeten način preva-
ril in jo ogoljufal za 16.000 lir.
Omenjena je imela zaročenca, ki
je iz Lokve odšel v službo k ob-
mejni milici, Francka pa služiti
v Trst. Potem ni bilo od njega
dolgo nobenega glasu, dokler se
ni nekega dne pojavil imenova-
ni Marij Valentič s pismom nje-
nega zaročenca, v katerem jo
je med drugimi sladkimi besed-
dami prosil za denar in ji obetal
poroko. Z raznimi vzroki so se
pisma tako vrstila tudi po več-
krat na mesec in vedno je Fran-
cka dajala pod raznimi vzroki de-
nar neznanec. Končno ji je po-
stalo že sumljivo in je sama od-
šla v Postojno, kjer služi njen
zaročenec. Ugotovila je, da je bi-
la v pismih sama laž in da je ves
denar, to je 16.400 lir, odnesel
omenjeni zaročenec prijatelj,
katerega je naznanila oblastem.

Trst. — Umrla so: Kalin Ma-
rija 47, Cerkenič Antonija 80.
Bjekar 50, Ceker Vincenc 62,
Vatovec vd. Goltes Helena 85,
Benulič Josip 69, Banelj Ru-
dolf 54, Livič Angel 60, Barac
Henrik 79, Rosandič vd. Novak
Antonija 80, Brajnič vd. Mijot
Ivana 81, Levan vd. Škerjanc
Roza 81, Stepič por. Puhar Her-
mengilda 37, Šuman por. Orel
Ivana 60, Kos por. Goat Evfemi-
ja 69, Pertot por. Martelanc An-
gela 72 leti, Rupert por. Levčar
Tereza 81, Lukan por. Dobner
Tereza 78, Kuhačević Karel 66,
Marašič Anton 82, Badač Vik-
tor 3.

Od leve proti desni: J. E. Brooks, državni senator v Georgiji, governor Rivers in M. W. Medlock, predsednica Lige volik.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

stni odbor naj skrbi, da bodo šole odprte in učitelji in učiteljice plačani. Ali naj zavedno de-
lavstvo dopusti, da se bodo pri-
jateljeli mestnih očetov zabavali
skozi poletje na račun davkopla-
čevalcev, učitelje pa poslali na
cesarsko delo ali na religio po-
stajo? Saj že sedanjí reveži to-
žijo, da jih krajšajo na vseh kon-
cih in krajih. Torej vsi na voliš-
če dne 18. aprila in glasujemo pro-
ti temu predlogu, ki določa no-
ve davke za nekakšen zabavni
program.

Volilec.

Varnostni program koristi Ameriki

Odstotek cestnih smrtnih nezgod za vse Združene države se stalno znižuje tekom petnajstih
zaporednih mesecev, kakor poro-
ča Narodni varnostni svet (Na-
tional Safety Council).

To pomeni prihranitev 8500
živiljen, ki bi bila izgubljena, če
bi se bile nezgode nadaljevale ob
višjem odstotku prejšnjih let.
Pomeni pa tudi prihranitev mi-
lijonov dolarjev, ki bi bili dru-
gače izgubljeni vladni stroški
lastnine in bolniških stroškov.

Razni čitatelji so vzporedno
delovali, da se je doseglo to zni-
žanje odstotka cestnih nezgod.
Varnostne kampanje po mestih
in državah, izvedene od Narod-
notnega varnostnega sveta, lo-
kalne policijske oblasti in enake
organizacije so storile, da je
ljudstvo širom dežele postalo
varnostno-zavedno. Uredniki ča-
sopisov in revij so potom foto-
grafij in opisov dramatizirali
grozno ceno brezkrbnosti po ce-
stah.

Administracija Works Pro-
gres doprinaša velik prispevek
k varnosti toliko po cestah kol-
kor drugod. Potom svojega grad-
benega programa pomaga pove-
čati prometno varnost v vsaki
državi Unije. Ceste in ulice so
bile razširjene, popravljene in
zopet tlakovane. Nevarni ovini-
ki so bili odpravljani in riskant-
na cestna križišča so bila nado-
meščena s prehodi nad in pod
cesto. Varnostna svarila in pro-
t.

metni signali so bili postavlje-
ni ob nevarnih točkah.

Zračni promet je postal var-
nejši, ko je WPA zgradila raz-
na moderna zrakoplovna prista-
nišča in pristajališča za silo. In-
stalirala je tudi mnogo zračnih
svetilnikov vzdolž glavnih zrač-
nih prog. Zračne proge so mar-
kirane s stotinami kazipotnih
znakov, ki so bili naslikani od
delavcev WPA na strehah hlev-
ov in drugih poslopij.

Poleg tega WPA izvaja ne-
gradbene projekte, ki pomagajo
prometni varnosti, zlasti v me-
stih in trgih. Stotine delavcev šir-
rom dežele se bavi s proučeva-
njem prometnih vprašanj. Te
preiskave služijo lokalnim obla-
stem kot podlaga za izboljšanje
prometne kontrole. V mnogih
mestih in državah pomenijo te
preiskave prvo strokovnjaksko
tehnično reševanje prometnih
problemov. Prometni inženirji
so nastavljeni v mnogih mestih,
da proučijo te preiskave in pre-
ložijo priporočila za boljše
prometne regulacije. Večina
prometnih preiskav WPA se omeju-
je na nekatera večja mesta, ali
nekatera obsegajo celo državo.

Poleg prometa ima WPA svoj
lastni varnostni program v za-
ščito delavcev na 175.000 pro-
jektih, ki so bili započeti širom
dežele. Varnostni program WPA
se je izkazal jako izdatnega. Fe-
deralna vlada—ki je sedaj naj-
večji delodajalec v deželi—je
postavila dober vzgled v indu-
strialni varnosti. To se je stori-
lo-ob razmeroma majhnem stroš-
ku, s pomočjo rabe enostavnih
varnostnih pripomočkov, znanih
vsem onim, ki so delali v indu-
striji, s pomočjo strogega nadzi-
ranja gradenj in strojev, s po-
učevanjem delavcev o primernih
varnostnih metodah in z uve-
ljavljanjem varnostnih pravil.

Podatki WPA za prva tri leta
in pol operacije izkazujejo od-
stotek nezgod (vštevši smrti ali
onesposobljajoče poškodbe), ki
je manj ko polovica odstotka, ki
ga zavarovalni strokovnjaki
smatrajo kot "normalnega" v
enakih vrstah dela. To pomeni
rešitev tisočih življenj in pre-
prečitev stotisočih poškodb za
delavce WPA. To predstavlja ne
le velike prihranke za vlado,
marveč tudi vsemu občinstvu, na
katero končno pade veliko bre-
me naših industrialnih nezgod.

Varnostni program WPA je
pokazal delodajalcem, da stro-
šek primerne varnostnega
programa v vsaki industrialni
napravi, veliki ali majhni, je le
odlomček denarnih izgub, ki jih
trpijo delodajalci, ki zaostajajo
s časom, ker nimajo dobrega
varnostnega programa.—WPA.

Dodatne apropiacije za gradnjo stanovanj

Washington, D. C. — Harry
C. Bates, predsednik unije zidar-
jev z opeko (ADF), je nastopil
pred člani delavskega odseka vi-
šje kongresne zbornice in urgi-
ral sprejetje Wagnerjevega za-
konskega osnutka, da kongres
dovolj dodatno vsoto za gradnjo
ceneh delavskih stanovanj. Vo-
ditelji drugih delavskih unij tu-
di pritiskajo na kongres, naj raz-
širi stanovanjski program.

Skromno kosilo

Zena bere časopis.
"Tukaj stoji, da je na otokih
Južnega morja že zmerom tri ti-
soč ljudstev in da se je vlada
naposled odločila poslati med-
nje štiri misijonarje."
Mož: "Kaj, samo štiri misijo-
narje za tri tisoč ljudstev?"

Slovenska Narodna Podporna Jednota
2637-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR
IZVRŠEVALNI ODBOR:
Vincent Calkar, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradisek, pomoč. taj.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Goshin, upravni glasilnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Molek, izredni glasilnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Andrej Vidich, prvi podpredsednik.....766 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Holis, drugi podpredsednik.....523 S. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Padwa, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strabane, Pa.
John Olin, drugi distriktni podpredsednik.....231 S. Prospect Ave., Cleveland, Ohio
John Klansek, tretji distriktni podpredsednik.....614 Todd St., La Salle, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 634, Waukegan, Ill.

GOSPODARSKI ODBOR:
Math Petrovich, predsednik.....331 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calkar.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olin.....231 S. Prospect Ave., Cleveland, Ohio
Domenik J. Lettich.....1537 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan.....1499 S. Lombard Ave., Harvey, Ill.

POBOTO ODBOR:
John Gorick, predsednik.....414 W. Har St., Springfield, Ill.
Frank Harbick.....3911 Muskego Ave., Cleveland, Ohio
Anton Salar.....Box 27, Arpa, Kansas
Frank Vrstarich.....315 Toner St., Luzerne, Pa.
John Tricel.....Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR:
Frank Zeitz, predsednik.....3381 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malpel.....35 Westline Ave., Peoa, Illinois
Milan Medvedek.....18255 Arcado Ave., Cleveland, Ohio

HUMOR
Pri zaslišanju
"Kakaj ste bili pa tri leta za-
prti, obtoženec?"
"Prej me niso marali izpusti-
ti, gospod sodnik!"

Vrtiljak
Na travniku stoji vrtljak.
Vrtljak je last ravnatelja Ko-
zamurnika.
Lepe lesene konjičke ima ta
vrtljak in na enem izmed njih
sedi Cepec.
In vozi se, vozi, brez prestan-
ka.
Cepecu je že slabo. Cepecu posta-
ja čedalje huje. Cepec je že bled
kakor kreda. Oči mu lezejo iz ja-
mic, želodec se mu upira.
"Jezes, saj me bo kap zadela!"
šepne Cepec svojemu prijatelju.

"Kaj se pa voziš kakor obse-
den? Skoči na tla!"
"Tisto pa ne," odvrne Cepec
obupano. "Kozamurnik mi je že
dve leti dolžan pet sto dinarjev,
in to je edini način, da pridem
do povračila."

Najkrajša zgodba
V šoli. Učenci naj bi napisali
čisto kratko, a jedrnatno zgodbo.
Najkrajšo in najboljšo je napisal
neki učenec:
"En bik — dva bikoborca. En
bik — en bikoborec. En bik."

Profesor: "Poglej, da sem se
res poboljšal. Nocoj prvič nisem
pozabil dežnika v kavarni. Evo
ga!"
Zena: "Seveda ga nisi! Saj si
šel s palico z doma."

POPOLNA ELEKTRIČNA REFRIGERACIJSKA POSTREŽBA ZA VSAKO TRGOVINO NA DROBNO

● Napravite načrt ZDAJ za trgovino v poletju.
Telefonirajte po enega naših refrigeracijskih inži-
nirjev, da vam pomaga izbrati opremo, ki jo po-
trebujete—izložbenik, ki ima v sebi refrigeracijo—
refrigerator za ohranjanje—hladilnik za pijače
—hladilnik za vodo. Nikakih stroškov ali obvez-
nosti. Vprašajte za naš ugoden načrt za plačeva-
nje na obroke.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY
72 West Adams Street

